

FREDAGSKOMMENTAR

EVA-KRISTIN URESTAD PEDERSEN

Eva-Kristin Urestad Pedersen (f. 1981) er fra Kristiansand, men bor og jobber i Roma, Italia. Hun har en mastergrad i migrasjonshistorie og har i flere år skrevet for tidsskriftet Minerva.

Sirkus fremfor brød

Det er noe med verdensutstillinger og store arrangementer som får makt-havere, uansett regimetype, til å gå litt av skaftet. Kanskje reflekterer det et behov for å demonstrere vellykkethet, ikke bare overfor omverden, men også overfor egne innbyggere.

I Belém like utenfor Lisboa ble det i 1940 reist et gedigent minnesmerke over portugisiske oppdagelsesreisende. Minnesmerket ble reist ved vannkanten, like ved siden av et nytt parkanlegg og et flunkende nytt kultursenter. Anledningen var en stor utstilling, *Exposição do Mundo Português* «Utstilling om den portugisiske verden», en hyllest til det portugisiske imperium. I en tid da stormaktsvyer og kolonier enda ikke var blitt avleggs, skulle den minne verden på at Salazars Portugal var en stormakt å regne med.

Samtidig som dette fant sted, var Lisboa i ferd med å bli fylt til randen av flyktninger fra kontinentet, der krigen var brutt ut. Til tross på forsøk å gjenskape en slags «belle époque», var atmosfæren i byen preget av desperasjon, sorg og frykt, og stod i det hele tatt i grell kontrast, både til påtatte festligheter og til den prangende utstillingen.

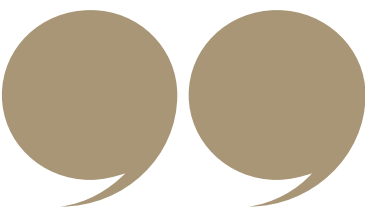
Nesten seksti år senere, i 1998, ble det arrangert en ny, stor utstilling i Lisboa. Mer enn to tiår var da gått siden Portugal hadde forkastet diktatorveldet og omfavnet demokratiet. Landet var medlem av EF, hadde flotte motorveier og bygde Europas lengste bro, Vasco da Gama-broen. Nasjonenes park, åstedet for Verdensutstillingen, eller Expo '98, er et flott sted å tilbringe en ettermiddag. Arkitekturen er imponerende, og utstråler fremgang og modernisme. Det er liten tvil om at portugisiske myndigheter på denne måten ville vise verden at landet hadde tatt skrittet ut av den politiske bakevjen, og inn i de moderne lands rekker.

Midt mellom Nasjonenes park og Belém, ligger Lisboa sentrum. De trange gatene er fulle av pittoreske, men falleferdige hus,

Artikkelforfatteren nevner Sochi OL som et eksempel på hvordan et gigant-arrangement har fått vertslandet til å bruke milliarder av dollar på å demonstrere vellykkethet og en moderne fasade. Men bak fasaden finnes en gruppe mennesker, kirkassierne, som regelrett ble fordrevet fra fjellene rundt Sochi på 1860-tallet.

FOTO: SCANPIX

Putins fasade har allerede slått sprekker.

som nærmest skriker etter vedlikehold. Ikke engang klesvasken som henger fra vinduene kan skjule at murpussen faller av, og at dørhengslene knapt holder dørene oppe. Kontrasten til de velpolerte fasadene i Nasjonenes park er stor, og vitner om at det Portugal som viste seg frem for verden i 1998, nok ikke var så vellykket som det man forsøkte å gi inntrykk av, noe den økonomiske krisen også har bekrefte. Arbeidsledigheten er høy, og portugiserne spør fortvilet hvor pengene, og fremtidsløftene, ble av.

Det er i det hele tatt noe med verdensutstillinger og store arrangementer som får makthavere, uansett regimetype, til å gå litt av skaftet. Kanskje reflekterer det et behov for å demonstrere vellykkethet, ikke bare overfor omverden, men også overfor egne innbyggere. Det må i så fall skyldes at

virkeligheten slik den oppleves i det daglige, er mindre overbevisende. Uansett vil de fleste ledere ikke nøle med å grave ekstra dypt i statskassene ved slike anledninger, selv om de burde ha mer prekære behov å konsentrere seg om.

Sochi-OL er langt fra noe unntak, 50 milliarder dollar har lekene kostet. Det er ikke tvil om at Vladimir Putin har villet utnyttet anledningen til å promotere et moderne og mektig Russland. Putins fasade har imidlertid allerede slått sprekker. Terrorismen truer sikkerheten, og flere statsledere boikotter lekene i protest mot anti-homofile lover – og for å danne et bilde av seg selv som samvittighetsfulle og prinsipielle. Imidlertid finnes det en gruppe mennesker som mer enn noen andre har betalt en høy pris for årets OL, men som ingen statsleder som har re-

ferert til i avslaget på invitasjonen fra Putin.

Kirkassierne er navnet på en folkegruppe som bodde i området rundt Sochi frem til 1860-tallet, da de ble fordrevet fra fjellene og regelrett utryddet av russerne. «Folkemord» er knapt dekkende for hva som skjedde med disse menneskene. De som ikke ble drept ble fordrevet sørover og tvunget til å søke tilflukt i det otomanske riket, stort sett i Midtøsten, der deres etterkommere fremdeles lever.

Her er et utdrag av et brev sendt til Dronningen av England, datert 9. april 1864 og underskrevet av «Det kirkassiske folk»:

«Mange liv har gått tapt i kamp, av hungersnød i fjellene, og på havet. Derfor oppfordrer vi den britiske regjering og folk – humanitetens voktere og rettferdighets sentrum – om å gripe inn og stanse de brutale angrepene på vårt land fra den russiske regjeringen, og om å redde vårt land og vårt folk. Men om det ikke er mulig å ta seg råd til å hjelpe å bevare vårt land og vår rase, så ber vi om hjelpe til å evakuere våre hjelpeløse og miserable barn og kvinner som er i ferd med å gi helt tapt for fiendens brutale angrep, og for sultedøden.»

Da Sochi ble lansert som kandidat, protesterte de gjenlevende kirkassierne til IOC på et OL skulle avholdes nøyaktig 150 år etter deres nære utryddelse, på nøyaktig det stedet de var blitt fordrevet fra. Men, på samme måte som appellen til det britiske kongehuset i 1864, falt protestene for døve ører. Nå som OL-ilden tennes, synes jeg derfor at kirkassierne, og alle andre som har betalt dyrt for denne verdens store sirkus, men som ikke har blitt tatt i forsvar av dobbeltmoraliske statsledere av den grunn, fortjener vår oppmerksomhet.